

De instructieles

Hieronder staat de instructieles zoals die aan leerlingen uitgedeeld kan worden. Zelf heb ik tevens een voorbeeldpresentatie gegeven aan de leerlingen, maar dit is niet zonder meer noodzakelijk.

INSTRUCTIELES: DE KUNST VAN HET PRESENTEREN

Hoe ziet voor jullie een ideale les eruit? Waarschijnlijk duurt deze zo kort mogelijk. Misschien vindt je dat alles wat je niet nodig hebt voor het examen wel achterwege gelaten mag worden. Toch moet een les niet saai worden. Jullie verwachten van mij als leraar dat ik voldoende uitdaging, verandering, creativiteit en originaliteit in mijn lessen aanbreng. En terecht, jullie zijn ook niet zomaar een publiek. Al enige jaren reeds hebben jullie waardevolle ervaring opgedaan op het gebied van scheikunde. Daarom is het niet leuk wanneer ik te lang stil blijf staan bij een onderwerp dat jullie al makkelijk vinden. Ik mag jullie niet onderschatten. Maar toch moet ik duidelijk genoeg zijn bij nieuwe stof zodat jullie het proefwerk goed kunnen maken. Misschien kan ik bovenstaande kort samenvatten door te zeggen dat een leerling doelgericht, leuk, overzichtelijk en afwisselend onderwijs wil.

Presenteren is eigenlijk een vorm van lesgeven. De kunst van presenteren is dan ook eigenlijk om te voldoen aan de wensen van het publiek en toch je eigen verhaal kwijt te kunnen. Ter ondersteuning mag je daarbij allerlei hulpmiddelen gebruiken.

Jullie krijgen binnenkort de opdracht een presentie te houden over een uitgevoerde proef. (De opdrachtbeschrijving volgt nog). Als hulpmiddelen mogen bij de presentatie sheets (transparanten), of posters gebruikt worden. Door middel van de presentatie moet jouw groepje de rest van de leerlingen van je klas, die de proef niet hebben uitgevoerd, de proef en de achterliggende theorie duidelijk maken. Deze les zullen we tips en aandachtspunten behandelen die een goede basis voor de presentatie kunnen vormen.

AANDACHTSPUNTEN VOOR EEN GOEDE PRESENTATIE

Er is al veel geschreven over presenteren. Bij goed lezen echter blijkt dat er maar een paar aandachtspunten zijn die voor alle soorten presentaties belangrijk zijn. Dat zijn de volgende:

-
- 1 Begrijpelijkheid / overzichtelijkheid in opbouw en structuur van st
  - 2 Duidelijkheid / leesbaarheid van sheets
  - 3 Houding (lichamelijk / mentaal) van de spreker
  - 3 De manier van spreken / Oogcontact van de spreker met het publi
  - 4 Juistheid van de behandelde stof
  - 5 Compleetheid van de behandelde stof
  - 6 Duidelijkheid van de uitleg van de stof
  - 7 Originaliteit / creativiteit
  - 8 Begrijpelijkheid / overzichtelijkheid van de gehele presentatie
  - 10 Tijdsindeling

Deze aandachtspunten worden toegelicht in de bijlage. De bijlage is eventueel te gebruiken als checklist bij het maken van je presentatie. Ga telkens na of je rekening hebt gehouden met al deze aandachtspunten. Dan ben je bijna verzekerd van een succesvolle presentatie.

Lees deze aandachtspunten nu even door!

Klaar? Onthoudt dan de kreet **INF**MOTENT die aangeeft waar het bij presenteren om gaat:

INFormeren

MOTiveren

ENTertainen: mimiek, humor, beeldspraak, e.d.

SHEETS

Waarom sheets (transparanten)? Goede sheets kunnen een onschatbare extra dimensie aan de communicatie toevoegen. Ze kunnen zaken verhelderen en 'entertainen' het publiek, illustreren en overtuigen op een manier die met woorden alleen onmogelijk is. Tevens laten sheets zien dat je aandacht hebt besteed aan de voorbereiding van je presentatie. Dat geeft het publiek een gevoel van respect en bereidheid tot luisteren.

DE VIER SOORTEN SHEETS

- De overbodige sheet:

Je geeft teveel informatie die je verhaal alleen maar langer en niet duidelijker maakt. Geef de benodigheden van een proef niet zonder meer weer op sheets. Bij verwarmen weet iedereen van jouw niveau dat er een brander e.d. nodig is. Noem wel kort en bondig hoe je de proef hebt uitgevoerd.

- De ontbrekende sheet:

Je wilt iets ingewikkelds uitleggen en hebt daar veel woorden voor nodig terwijl je ook een plaatje kunt laten zien. Een plaatje kan meer zeggen dan een volgeschreven sheet!

- De indruk makende sheet:

Een plaatje of korte tekst om de aandacht van het publiek te trekken. Grapje of zo.

- De woorden sheet:

Sheets met hele zinnen. Onthoudt dat wanneer mensen je sheet lezen, ze niet meer luisteren naar wat je te vertellen hebt. Kernwoorden en hooguit korte zinnen. Sheets zijn alleen bedoeld ter ondersteuning van je verhaal; om de draad van je verhaal vast te houden of om bepaalde dingen te verduidelijken. Niet om je gesproken tekst ook nog eens in schrift weer te geven.

KISS: Keep It Short and Simple :

Zet nooit meer woorden op je sheet dan dat je op je T-shirt zou zetten!

LAST VAN ZENUWEN?

Bij presenteren is het belangrijk welke indruk je het publiek van jou geeft. Een te slappe houding kan nonchalant of ongeïnteresseerd overkomen. Soms worden mensen erg lacherig als ze zenuwachtig zijn, of raken de lijn van het verhaal kwijt. Dat is jammer. Als je erg zenuwachtig bent voor het presenteren kun je de volgende oefening doen.

Terwijl je ademhaalt, volg je met je gedachten hoe de lucht die je inademt je longen langzaam vult, naar je buik zakt en vervolgens weer via je buik, je longen naar buiten komt. Herhaal deze manier van ademhalen net zolang totdat je rustig genoeg bent.

Ook de volgende oefening kan je helpen om je te ontspannen:

Bij deze oefening werk je je lichaam van boven naar beneden af. Span de spieren van je armen aan, ga met heel je aandacht en gevoel naar deze spieren, vijf seconden vast houden, dan volledig ontspannen. Vervolgens span en ontspan je de spieren van achtereenvolgend je buik, je bovenbenen en je onderbenen. Ten slotte span en ontspan je op soortgelijke manier alle spieren van je lichaam tegelijk.

DE 11 AANDACHTSPUNTEN BIJ PRESENTEREN

1 Begrijpelijkheid / overzichtelijkheid in opbouw en structuur van sheets

Hiermee wordt bedoeld dat de opbouw van de sheet(s)/poster logisch moet zijn. Zo wordt in het geval van een scheikunde proef begonnen met het probleem of het doel van de proef en niet met de conclusie. Gebruikte voorbeelden moeten helder zijn en de taal voor iedereen eenduidig en begrijpelijk.

2 Duidelijkheid / leesbaarheid van sheets

De sheet / poster moet voor heel het publiek goed leesbaar zijn (vanaf de plaats waar het publiek zit). De leesbaarheid hangt o.m. af van het aantal woorden, de lettergrootte, de kleur en de hoek waaronder geschreven is. Het is belangrijk dat er niet te veel tekst gebruikt wordt; alleen kernwoorden en korte zinnen (KISS, T-shirt). De lettergrootte moet 18 punts of groter zijn. Als je je eigen sheet van een afstand drie meter goed kunt lezen terwijl iemand hem voor je vasthoudt, is de leesbaarheid goed.

3 Houding (lichamelijk / mentaal) van de spreker

Je houding kan bijdragen aan succes of falen bij een presentatie. Zelfverzekerdheid en enthousiasme als mentale houding worden als positief ervaren; onzekerheid en matheid als negatief. Lichaamshouding kan een enthousiaste mentale houding ondersteunen. Onder lichaamshouding wordt verstaan: de manier van staan, lopen, het gebruik van gebaren, de manier van adem halen, e.d.

4 De manier van spreken

De presentatie moet voor het publiek duidelijk te verstaan zijn. Dit betekent dat je voldoende luid spreekt (niet met de rug naar het publiek) en een goed te volgen spreektempo aanhoudt. Tevens moet de taal voor iedereen begrijpelijk zijn (geen jargon), niet te veel stopwoorden bevatten. Heel belangrijk is dat er voldoende stiltemomenten zijn en dat de lengte van deze stiltemomenten goed is.

5 Oogcontact van de spreker met het publiek

Om de aandacht van het publiek er bij te houden, moet de spreker oogcontact hebben met het hele publiek. In praktijk betekent dit dat de spreker de indruk moet wekken dat hij/zij iedereen in de zaal aankijkt. In werkelijkheid kijkt de spreker alleen naar de hoofden of de wenkbrauwen van de personen om niet afgeleid te worden van zijn verhaal.

6 Juistheid van de behandelde stof

De spreker moet zijn/haar geloofwaardigheid niet schaden: alle stof die besproken wordt moet juist zijn. Indien het publiek in de gaten krijgt dat een deel van de verstrekte informatie niet juist is, is he gedaan met de geloofwaardigheid van de hele presentatie.

Voor scheikundeproeven moet er gelet worden op de juistheid van doel, uitvoer, waarnemingen, conclusies), en verklaringen met behulp van achterliggende theorie.

7 Compleetheit van de behandelde stof

Voor een logische opbouw in een presentatie mag er geen belangrijke informatie ontbreken.

Voor scheikundeproeven moet erop gelet worden alle onderdelen (doel, uitvoer, waarnemingen, conclusies), en verklaringen met behulp van achterliggende theorie) wel volledig behandeld worden.

8 Duidelijkheid van de uitleg van de stof

De doelstelling van je presentatie is dat medeleerlingen de proef en de achterliggende theorie zodanig duidelijk wordt gemaakt dat de leraar geen extra uitleg hoeft te geven en de medeleerlingen de proef niet zelf hoeven uit te voeren. Hiervoor is het noodzakelijk dat je de proef zelf goed begrijpt en weet welke kennis je wilt overdragen en welke niet. Overleg hierover met je groepsgenoten en eventueel met je leraar.

9 Originaliteit / creativiteit

Door het publiek te entertainen wordt de aantrekkelijkheid van je presentatie vergroot.

Mogelijkheden hiertoe zijn bijvoorbeeld: het gebruik van beeldspraak, hand-outs, kleuren, demonstraties, e.d.

10 Begrijpelijkheid / overzichtelijkheid van de gehele presentatie

Hiermee wordt bedoeld dat de gehele presentatie logisch van opbouw en duidelijk te volgen moet zijn voor iedereen uit het publiek (ongeacht niveau en voorkennis).

11 Tijdsindeling

Je krijgt voor je presentatie tien minuten. Binnen die tien minuten moet je de hele presentatie hebben afgerond. Zorg er daarbij voor dat moeilijke onderdelen voldoende uitleg hebben gehad, en makkelijke niet te veel. Tevens moet er genoeg tijd over blijven om vragen te beantwoorden en moeten sheets niet te kort of te lang op de overhead blijven liggen.

